

PORTRET HARM NIESEN

Ik doe wat ik leuk vind

Eric Schoones

Harm Niesen is als woordvoerder van De Faunabescherming geregeld in het nieuws, waar hij met verve en vooral met kracht van argumenten al jarenlang strijdt tegen de zinloze plezierjacht. We gingen bij hem op bezoek, waar kauwen en Turkse tortels in zijn tuin een vaste slaapplek hebben gevonden en waar binnen bij de kachel de poes stilletjes zit te spinnen, terwijl in het Noordzee-aquarium de koornaarvisjes en een kleine hondshaai het ook rustig aan doen. Een gesprek over zijn idealen en hun oorsprong, over zijn onvermoeibare acties tegen onverschilligheid, onkunde, leugens en kwade opzet, de bizarre trekjes in de wereld van jagers en boeren.

Vader en grootvader hielden al van de natuur, ‘ze deden niks anders’ en samen met zijn oudste zus werd hij elke avond voorgelezen uit het *Handbook of British Birds*, met als gevolg dat Harm met zes jaar, ‘erfelijk belast’, alle Europese vogels bij hun Engelse naam kende. De vijf kloeke delen van zijn bijbel staan nog altijd in de boekenkast. Met zijn ouders ging hij vaak vanuit Haarlem naar de Amsterdamse Waterleidingduinen, op de fiets met diezelfde oudste zus – één voorop, één achterop en op de terugweg eerlijkheidshalve andersom. Ook in de jaren op de middelbare school was hij altijd in de duinen te vinden. Met vrienden om half vijf in de ochtend afgesproken bij de ingang en dan, weer thuis om half tien in de avond, viel hij boven een bord opgewarmd eten in slaap. ‘We zochten fanatiek naar nesten om de jongen te ringen, en Fred Koning, een van die vrienden, nu dik in de tachtig, doet nog steeds onderzoek naar roofvogels. Inmiddels het langst lopend ornithologisch onderzoek ter wereld, begonnen in 1956...’

Leraar

Na een kortstondige vergissing als leraar op de laatste HBS voor meisjes in Bergen, een experimentele school met handenarbeid en toneel als examenvak waar je niet moest aankomen met natuur- en scheikunde, bracht hij zijn werkzame leven grotendeels door op een school voor middelbaar beroepsonderwijs in Amsterdam, waar zijn vakken onder de noemer ‘warenkennis en technologie’ werden gegeven. ‘De directeur stond in de vakantie in korte broek plotseling bij mij aan de deur en ik – altijd al nieuwsgierig naar hoe dingen worden gemaakt – ben daar gaan lesgeven. Het was een school die opleidde tot bedrijfsleider of zelfstandig ondernemer, en van de 29 vakdiploma’s in die tijd waren er slechts drie sectoren uitgesloten: wapenhandel, sterke drank en drugs. Van mij werd dus verwacht dat ik al die andere vakdiploma’s tot in de puntjes beheerste. De leerlingen, allemaal rond de twintig, stonden vaak al met één been in de handel

‘We zochten fanatiek naar nesten’

en ze zaten niet te wachten op natuur- of scheikunde, 'mijn vader staat op de Albert Cuyp en die hoefde dit ook allemaal niet te leren!' Toch wist Harm Niesen ze te boeien, deels met onorthodoxe lesmethodes, zoals zelf drank distilleren of met een transformator de leerlingen laten ervaren wat stroom met je lichaam doet. Hij nam die Amsterdamse schoffies mee naar de duinen; orchideeën zoeken vonden ze prachtig en de hele klas kwam op zijn verjaardag, mits zijn moeder voor de bitterballen zorgde. Misschien wel de slimste van het hele stel zei bij de diploma-uitreiking: 'Ik heb nooit goed begrepen wat u ons probeerde te leren, maar ik heb me geen seconde verveeld.'

Romantiek

En zo is het ook als je op een regenachtige maandagochtend bij Harm, een geboren verteller, thuis luistert naar zijn verhalen over de merkwaardig-

ste diersoort op onze planeet, de mens en meer bepaald: de jagers.

Zijn afkeer van het jagersgilde stamt nog uit de tijd dat hij met zijn vrienden door de duinen zwierf. Daar zag hij hoe het werkt met duizenden gekweekte fazanten en houtsnippen, comfortabel geschoten vanaf een geriefelijk zitje, met iemand die het geweer aanreikt en andere knechten die het schootsveld al gemakshalve hebben plat gemaaid. Helemaal niet het idealistische en romantische idee van jagen: één met de natuur en met risico voor eigen lijf en leden een wild dier omleggen, nee, de moderne jager viert het leven in een gezellige sociëteit, een studentencorps voor mannen die beter zouden moeten weten, en waarin, net zoals bij de brallerige studentjes, met geheel eigen taalgebruik alle misstanden worden vergoelijkt - 'ziek geschoten' in de betekenis van 'aangeschoten', gedoemd om een ellendige, langzame dood te sterven en 'zweet' in plaats van 'bloed'.

Levanttanglibel, Euphraat Birecik, Turkije - juni 2015. Foto Harm Niesen

Schuilhut

En terwijl hij zo met zijn vrienden door de duinen zwierf, was hij nooit jaloers op de anderen die met zware lenzen liepen te sjouwen. Hij kreeg van die foto's, toen nog zwartwit, toch wel een afdrukje. Later ging hij zelf fotograferen, eerst met een Rolleiflex, nog van zijn opa, later een Praktica uit Oost-Duitsland – 'hartstikke goedkoop'. Vogels

fotograferen lukte met die toestellen echter niet zo goed en dat kwam pas later. Maar zeker niet in een hoogzit en na één keer een halve dag in een schuilhut – alleen maar stromende regen en geen korhoender gezien – was hij ook daarvan snel genezen. Nu trekt hij er wel op uit om foto's te maken. 'Gisteren was ik nog in de Wieringermeer; bij het kwelwater zie je dan een ijsvogeltje of een watersnip, dat is leuk! Maar je wil ook wel eens iets bijzonders, je kunt niet enthousiast blijven over dat roodborstje in je tuin.' Zo maakten wij ooit de eerste foto's van een zeldzame libel, gevonden in het zuidoosten van Turkije en van grote kruisbekken, voor het eerst gefotografeerd in 1963. 'Al is het met *waarneming.nl* soms wel een beetje dringen, want dan staan er opeens, net zoals met de jonge wolven op de Veluwe, 40 fotografen die het niet allemaal heel nauw nemen met de regeltjes. Trouwens vanuit de auto als mobiele schuilhut kun je ook prima fotograferen. Zo trof ik ooit iemand met dure teleden bij een gesignaleerde Amerikaanse goudplevier, die me vroeg wat hij nu eigenlijk had gefotografeerd. Zelig toch eigenlijk.'

Fatsoen

In een gesprek als dit ontkomen we niet aan de geschiedenis van De Faunabescherming. Harm

Grote kruisbek, Amsterdamse waterleidingduinen, 24 maart 1963. Foto Hans Vader.

weet al niet meer precies wanneer, maar 'toen we in de jaren zeventig begonnen met de Stichting Kritisch Faunabeheer, zoals het toen nog heette, gaven we onszelf tien jaar. De helft van de bevolking was sowieso tegen de jacht; er waren niet veel vrouwelijke jagers, en vrouwen vinden in meerderheid – net zoals het fatsoenlijke deel van de mensheid – dat jagen voor je plezier echt niet kan.'

Het is anders gelopen. 'Bestrijden' en 'beheren' waren termen waar de jagers keer op keer mee wegwamen. 'Overigens het domste wat je kunt doen, maar tegen domheid en kwade opzet houden argumenten geen stand. De jagers redeneren zoals de bestrijders van muskusratten. Hebben ze meer ratten gevangen dan gaat het steeds beter, de situatie is onder controle, hebben ze minder gevangen, dan gaat het ook de goeie kant op, de maatregelen zijn kennelijk effectief. Ze doen het dus nooit verkeerd.'

Gouden voetjes

Het 'beheersen' van populaties kan nooit een reden zijn om te jagen: andere processen houden dat natuurlijk evenwicht in stand. 'De wolf is daarvan het beste voorbeeld. Tien jaar geleden, toen de wolf hier al op de poort klopte, hoorden we uit Duitsland dat er daar nauwelijks pro-

blemen met wolven waren. We schieten nu 20.000 reeën per jaar, maar de wolf kan dat duizend keer beter en efficiënter dan welke jager ook. Dat weten de jagers, maar met dezelfde drogredenen worden jaarlijks duizenden ganzen vernietigd en nergens zijn er minder ganzen. Ze komen geen stap verder. Bovendien is dat alles in strijd met Europese wetgeving, maar de boeren zijn handig in het claimen van schade, ze spreken niet voor niets over de “ganzen met gouden voetjes”. Met diezelfde handigheid bespelen ze de publieke opinie. ‘Als je vraagt of wilde eenden geschoten mogen worden puur voor het plezier van de jager, dan zegt 80% van de bevolking nee. Als je begint over zogenaamde plagen, gevaren en schade, dan is de uitkomst andersom.’

Ongenode gasten

Gaandeweg kreeg De Faunabescherming meer inzicht in de machinaties van de jagers tegenover de politiek. ‘Het onbegrip en de onverschilligheid bij de bestuurder is zodanig, daar kom je niet doorheen. VVD, CDA en de kleine christelijke partijen luisteren van nature naar de boeren, maar ook staatssecretaris Dijkema van de PvdA voerde de plannen van haar voorganger Bleker – de ergste van allemaal – gewoon door in een uitgekledede nieuwe natuurbeschermingswet. Jagers zijn geïnfiltreerd in milieuclubs als Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, die de extra inkomsten van de jagers goed kunnen gebruiken.’ Uit Europa komt er ook al weinig goeds. ‘Denemarken blijkt, met het hoogste aantal geweren per inwoner, het meest vriendelijk voor jagers. Ze willen daar nu de aalscholver uitroeien, want die eet vis. Die waanzin hebben we hier ook gehad: Volendamers zagen hun business verdwijnen, maar uit onderzoeken blijkt dat de aalscholver juist een positief effect heeft op de visstand, net zoals grazende ganzen op de groei van gewassen. Desalniettemin sprak Gerrit Braks ooit tegenover mij over de psychologische schade voor de boer die ongenode ganzen op zijn land zouden veroorzaken.’

Ramp

Over de boeren kan Harm Niesen, na eindeloze discussies, kort zijn: 'Boeren zijn de grootste ramp die Nederland ooit heeft getroffen. Niet gevoelig voor rationele argumenten, hebben ze van Nederland een levenloze woestijn gemaakt, er groeit niks meer, er leeft niks meer, kievit en grutto zijn als weidevogels kansloos geworden.'

De Friese eierappers kennen de woordvoerder van De Faunabescherming maar al te goed van de meer dan 30 jaar durende en uiteindelijk glansrijk door Niesen gewonnen strijd. Typerend was het commentaar van één van die eierappers te spreken: 'Weet je hoe je in Friesland kan zien dat het voorjaar wordt? Dan komt die Niesen weer met z'n rotkop op de televisie.'

'Met of zonder kogelbrief,' voegt Harm nog fijntjes toe. Nee, hij heeft geen medelijden met de boeren: 'en er komt echt geen hongersnood als ze hier wat minder produceren, dan kunnen we 80 procent van het land teruggeven aan de natuur. De jagers kunnen hun gang gaan dankzij de boeren en de politiek is bang om er iets aan te doen. De boeren worden met fluwelen handschoentjes aangepakt. Ook in de provincies wordt het boeren en jagers naar de zin gemaakt, in plaats van dat de regionale natuur wordt beschermd. Den Haag heeft trouwens de provincies opgescheept met veel verantwoordelijkheden, zonder er geld of deskundigheid bij te leveren. Van de politiek hoef je niet veel te verwachten, zeker niet van nieuwe partijen. Caroline van der Plas maakte carrière als journalist over de vleesindustrie.'

Onkunde

En ook Europese richtlijnen helpen daar niet aan. 'Voor de wolf zijn die glashelder, maar als landen zich daar niet aan houden, en luidkeels verklaren dat de wolvenpopulatie gehalveerd moet worden om het vee te beschermen, dan ben ik bang dat die richtlijnen hier ook op de helling gaan wanneer boeren allemaal moord en brand schreeuwen.'

De aalscholver heeft een positief effect op de visstand.

Maar is het wel zo erg met de schade door de wolf? 'Nee, er worden minstens 200 keer zoveel schapen door honden aangevallen en als een wolf het doet krijgt de schapenhouder alle schade vergoed. Met al die sensationele verhalen in de kranten gaat ook de pers niet vrijuit. Bovendien zijn de schapenhouders strafbaar: ze zijn volgens de welzijnswet voor dieren verplicht hun beesten veilig

op te hokken. Je denkt dat mensen handelen en beslissingen nemen op basis van feiten, maar dat is helemaal niet zo, het onderbuikgevoel regeert. En over de gehele linie is er een schrikbarende onkunde. Jagers en hengelaars roepen dat ze zo van de natuur genieten, maar ze kunnen nog geen walvis van een postduif onderscheiden.'

En ondanks een treurige conclusie – 'en het wordt niet beter' – en ondanks onontkoombare oude mannenkwaaltjes gaat Harm Niesen, bijna 79 jaar, vrolijk verder, en zeker niet moedeloos. 'Ik zou het mezelf verwijten als ik ermee zou stoppen.' Harm is een volhouder en de aanhouder wint.

'Boeren zijn de grootste ramp die Nederland ooit heeft getroffen.'
